

РЕЦЕНЗІЯ
НА ДИСЕРТАЦІЮ ЛЮ ЦЗЯНЯ
«ЖАНРОВИЙ ІНВАРІАНТ БРОДВЕЙСЬКОГО МЮЗИКЛУ
НА РУБЕЖІ ХХ–ХХІ СТОЛІТТЯ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
спеціальність 025 – «Музичне мистецтво»
галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»

Актуальність дисертаційної роботи Лю Цзяня визначається обраним у ній предметом дослідження – бродвейським мюзиклом, загадковість природи котрого довгий час обумовлювала той «герметизм», що не дозволяв науковцям проникнути в глибини цього театального таїнства і визначити його типологічні властивості. Здавалося, що вільна і відважна «душа мюзиклу» чинила опір методичній в'їдливості, пропонованою наукою. Недостатність глибини наукового осмислення залишалася успішно компенсованою надзвичайною глядацькою симпатією до буянства фарб і звукової феєрії бродвейського мюзиклу. Така парадоксально утворена «пара» упродовж десятиліть поставала як характерний «атрибут» одного з найпопулярніших музично-сценічних феноменів ХХ – ХХІ століть. Лише останнім часом науковцям вдалося обрати такі «обережні» підходи до вивчення цього волелюбного явища, щоби без «скальпеля» і згубного «розтину» художньої матерії наблизитися до серцевини легендарного жанру, зберігаючи його художню цілісність.

До лав науковців такого типу належить молодий китайський дослідник Лю Цзянь, якому вдалося досягнути мету, котру, здавалося би, досягти неможливо: розробити жанровий інваріант бродвейського мюзиклу. Таке звершення уможливлено об'єктивними обставинами розвитку музикознавства початку ХХІ століття, до структури котрого впевнено увійшло «мюзиклознавство» як нова гілка, що зросла на дереві науки про музику.

Внесок молодого дослідника до мюзиклознавства зовсім не втрачається на фоні фундаментальних праць його американських попередників. Адже підсумувавши здобутки визнаних *мюзиклознавців*, Лю Цзянь переносить свою увагу з вивчення взірців жанру, що мають відношення до «золотої доби» в його історії, на встановлення специфіки мюзикльного жанрового архетипу у тих творах, що репрезентують межу XX–XXI століть.

Два періоди у розвитку бродвейського мюзиклу, один з котрих – «золоте століття», другий – рубіж тисячоліть, утворюють хронологічні межі дослідження Лю Цзяня. Така часова подвійність предмету дослідження обумовлена метою дослідження – встановлення жанрового інваріанту бродвейського мюзиклу і виявлення специфіки його втілення у художніх взірцях, що винikli на межі XX – XXI століть.

Висхідної мети і прикінцевої цілі дослідження Лю Цзянь добивається послідовно і результативно. Починаючи з визначення змістовного обсягу понять жанровий інваріант і канон, продовжуючи систематизацією і оцінкою властивостей мюзиклу, їх розміщенням у ретельно продуману «шкалу», дисертант завершує дослідження виявом специфіки втілення жанрового інваріанта в мюзиклах межі XX–XXI століть, розподіливши їх за сюжетними типами, тобто створеними на запозичені і оригінальні сюжети.

Як ступені «шкали», за котрими дисертант вибудовує жанровий інваріант бродвейського мюзиклу, відмітемо такі: вторинне лібрето – основа драми, підпорядкованої «трифазності сюжету»; «двоактну структуру»; «драматургічні акценти на початку 1 дії, її фіналу та на останніх хвилинах шоу»; «систему реприз»; лейтмотиви; типові номери, серед котрих – «чарівні пісні», балади, монологи, «Я хочу»-пісні тощо (с. 70 – 71). Переконливим є висновок дослідника щодо того, що збереження жанрового інваріанту бродвейського мюзиклу у творах межі XX–XXI століть, постає традицією, що не виключає індивідуалізоване прочитання.

Отже, мюзиклу і на сучасному етапі розвитку властиве не стільки відходження від стабільності, скільки збереження інваріантних ознак.

Як одна з інваріантних жанрових ознак мюзикла в роботі Лю Цзяня постає колаборативність, про що автор неодноразово зазначає на сторінках дослідження (зокрема, на с. 45). «Розподіл праці» в процесі створення мюзикла нагадує добре налагоджене виробництво, адже кожний гравець, уведений до спільної дії, добре знає своє діло, виконуючи відповідну технічну «операцію». Отже, попри безумовну наявність суто оперних ознак у музичній драматургії бродвейського мюзиклу (увертюра, арія, дует, хор, балет; лейтмотивність, репризність), подібний «ремісницький підхід» до оформлення відсторонює його від опери, створення котрої нерідко освячує постать універсального генія. Таким чином, як один із позитивних аспектів дослідження слід відмітити відзначену автором неоднозначність зв'язків опери і мюзиклу.

Натомість мюзиклу, як підкреслює дисертант, властиві ознаки шоу, фантастична феєрія котрого ладна засліпити очі пишною барвистістю дивертисментів і парадних виходів акторів і співаків.

Робота містить чимало «малих» відкриттів, отриманих у процесі дослідження аналізованих творів. Такі «малі» відкриття містяться, наприклад, у трирівневому порівняльному аналізі – новели А. Морже, опери Дж. Пуччіні і мюзикла Дж. Ларсона як своєрідних «парафразів» на тему «Богеми»: під впливом часу змінюються жанрові константи, що обумовлюють трансформацію постатей героїв, їх вчинків, професії, способу вислову емоцій. Але незмінними залишаються сюжетні мотиви «помилки молодості» і хворобливої любові, що переривається невідстороннім ударом смерті як невиліковним наслідком «хвороби століття».

Доречно відзначити вдале визначене і вмотивоване в роботі переосмислення зав'язки драми в опері Дж. Верді і мюзиклі Е. Джона та Т. Райса, введення нових персонажів і сцен, що слугують посиленню

«документально-музейної» складової новітньої музично-театральної версії відносно з оповитою романтикою вічною оперною класикою.

Високо оцінюючи актуальність і результативність дослідження Лю Цзяня, як і переконливість плину наукової думки претендента, враховуючи якісність аналітичних начерків і висновків, рецензент не знайшов у тексті роботи відповідей на деякі питання, що постали під час вивчення дисертаційної праці. Тому є доцільним поставити такі **питання** під час захисту:

1. Відзначаючи нерозробленість категорії жанрового інваріанту у процесі наукового осмислення бродвейського мюзиклу у зарубіжному музикознавстві, де домінує поняття канону, дисертант, тим не менш, використовує саме невогребовану категорію у винесеній на захист праці. Таке рішення дисертанта набуває особливої сміливості, якщо врахувати, що у процесі розробки жанрового інваріанту бродвейського мюзиклу дисертант спирається на спостереження і концепції саме західних музикознавців. Отже, питання: чим обумовлений пріоритет, наданий при вивченні бродвейського мюзиклу, категорії жанрового інваріанту, попри домінування поняття канону, прийнятого в західній науці?
2. Якщо «золоте століття» в історії бродвейського мюзиклу припадає на 1950–1960 роки, то яким чином слід визначити взірці жанру, що виникли на межі тисячоліть?
3. Чим обумовлений розгляд в одному змістовному ряду з мюзиклом української рок-опери (с. 26)?

Висновок. Досягненням дисертації Лю Цзяня слід вважати знайдення «ключа», що відкриває «вхід» до художнього часопростору бродвейського мюзиклу. Вірність сформованого на основі аналізу творів «золотої доби» жанрового інваріанту бродвейського мюзиклу набула перевірки у 2 і 3 Розділах дослідження, де в аналізованих взірцях межі ХХ–ХХІ століть встановлено, крізь трансформацію і переосмислення, характерні властивості легенди американського музично-театрального мистецтва Новітнього часу.

Дисертація Лю Цзяня «ЖАНРОВИЙ ІНВАРІАНТ БРОДВЕЙСЬКОГО МЮЗИКЛУ НА РУБЕЖІ ХХ–ХХІ СТОЛІТТЯ», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 – «Музичне мистецтво», галузь знань 02 – «Культура і мистецтво» – оригінальне, довершене, закінчене дослідження, що відповідає нормативним вимогам до робіт подібного рангу.

Автор дослідження «ЖАНРОВИЙ ІНВАРІАНТ БРОДВЕЙСЬКОГО МЮЗИКЛУ НА РУБЕЖІ ХХ – ХХІ СТОЛІТТЯ» Лю Цзянь заслуговує на присудження ступеня доктор філософії зі спеціальності 025 – «Музичне мистецтво», галузь знань 02 – «Культура і мистецтво».

Рецензент –

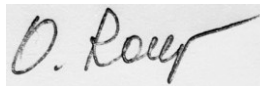
доктор мистецтвознавства,

професор,

професор кафедри історії української

і зарубіжної музики ХНУМ

імені І. П. Котляревського

Рощенко Олена Георгіївна